

Intertextualitás

Tanári kézikönyv az irodalom3-intertextualitás óravázlathoz

Készítette: Sulai Erika

Tartalom

1. Kilencedik évfolyam.....	2
2.1 Kommunikáció, tömegkommunikáció témaköre.....	2
Ismeretek/fejlesztési követelmények	2
2.2 Óravázlat részletek kilencedik tananyagához	3
1.2.1. Piktogramok, jeltípusok: index, ikon, szimbólum.....	3
1.2.2. Megtévesztő márkajelzések, hamisítványok.....	4
3. Kilencedik vagy tízedik évfolyam	5
3.1. Szövegértés, szövegalkotás, könyvtárhasználat.....	5
Ismeretek/fejlesztési követelmények	5
3.2. Óravázlat részletek a szövegértés, szövegalkotás, könyvtárhasználat tananyagához	5
3.2.1. Források használata – könyvtári óra (szakértői mozaik módszerrel).....	5
3.2.2. Mit szabad, mit nem szabad?Járjunk utána!	7
3.2.3. Házi feladat: iskolai névadójának életrajza források jelölésével.....	7
4. Kilencedik évfolyam.....	8
4.1. Helyesírásunk alapelvei	8
Ismeretek/fejlesztési követelmények	8
4.2. Óravázlat részletek a helyesírásunk alapelvei tananyaghoz.....	8
4.2.1. Intézménynevek helyesírása – „Az én cégérem” verseny ötletei alapján	8
4.2.2. A ritkább szóalkotási módok – Logó-kvíz felhasználásával.....	9
5. Tizenegyedik évfolyam.....	10
5.1. A szöveg.....	10
Ismeretek/fejlesztési követelmények	10
5.1.1. Teljes óravázlat külön csatolmányban: szabadalom, szellemi termék, plágium, intertextualitás	10
5.2. Stilisztikai alapismeretek	11
Ismeretek/fejlesztési követelmények	11
5.2.1. Házi dolgozat írása- http://plagium.com használata	11
6. Tizedik és tizenegyedik osztály	12
6.1. Jelentés.....	12
Ismeretek/fejlesztési követelmények	12

1. Kilencedik évfolyam

2.1 Kommunikáció, tömegkommunikáció témaköre

Az alábbi táblázatban jelöltem a kerettanterv kommunikációt és tömegkommunikációt feldolgozó témakörében a témához kapcsolható ismereteket, a nevelési-fejlesztési célokat, kulcsfogalmakat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kommunikáció, tömegkommunikáció	Órakeret 12 óra
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kommunikációt kísérő nem nyelvi jelek lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása: az élőszo zenei kifejezőeszközei, nonverbális kommunikáció.</p> <p>A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, az üzenetek manipulatív szándékának felismerése.</p> <p>A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái.</p>		<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> médiatudatosság, a média társadalmi hatása.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>... a tanuló képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, illetve kritikai feldolgozására a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepeinek (kontextus) megfelelően.</p>	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	<p>Kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás).</p> <p>Kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai szerep, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák), tömegkommunikáció.</p>	

2.2 Óravázlat részletek kilencedik tananyagához

Ezen az évfolyamon a kommunikáció témaköre adja az első lehetőséget a szabadalom témakörének érintésére. A nyelvi és nem nyelvi jelek tárgyalásánál az emblémák is előkerülnek.

1.2.1. Piktogramok, jeltípusok: index, ikon, szimbólum

Játékos feladat: piktogramok (félremagyarázása)

Csak a képeket mutatjuk meg, és arra kérjük a diákokat, hogy magyarázzák meg (félre) a piktogramokat! Érdeklődésként felkereshetik az alábbi oldalt: <http://twitpic.com/1lh1s6>

Metrós piktogramok valódi jelentése	Metrós piktogramok valódi jelentése
 <p data-bbox="405 560 596 680">Varázspálcával kétszer egysávos autótutat rajzolni tilos!</p>	 <p data-bbox="746 560 938 680">Figyelem! Az eldőló, fehér toronyházak ferde árnyékot vetnek!</p>
 <p data-bbox="405 689 596 810">A hamburger ízű fagyalalt sajnos elfogyott.</p>	 <p data-bbox="746 689 938 810">A bőrönd csikját kettővel szorozva két bőröndcsikot kapunk.</p> <p data-bbox="609 788 730 810">40x50x80 cm 20x20x200 cm</p>
 <p data-bbox="405 819 596 963">Bohócdoktorok ne beszélgessenek vörös szakállú nőkke! (Esetleg: A körtüresz fülben és nyakban törtéend szállítása helyeségl)</p>	 <p data-bbox="746 819 938 963">Felfelé néző csirke szállítása csak álló nyakken-dőben!</p>
 <p data-bbox="405 972 596 1102">Kérjük önöket, ne tapossák meg a fejük tetejére fordított, szomorú smiley-kat!</p>	 <p data-bbox="746 972 938 1102">Östermelők számára a piros x-ek szállitása csak hátsó, zöld pipáké pedig csak az első puttony-ban megengedett.</p>

1.2.2. Megtévesztő márkajelzések, hamisítványok

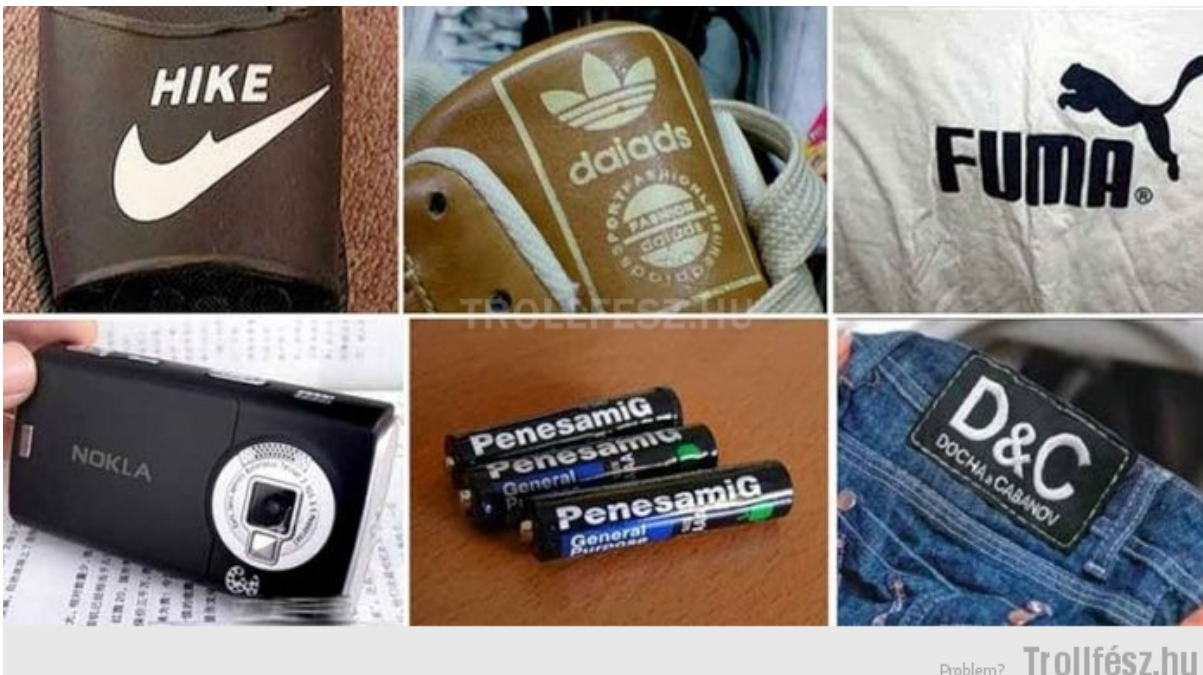
Játékos feladat, amely a hamisításkor megjelenő megtévesztő embléma használatra hívja fel a figyelmet.

Feladat: Hol a hiba?

Első eset: betű felcserélése.

A második esetben az embléma jó, a csíkok száma nem, de a szlogen félrefordítása kifejezetten vicces: a semmi sem lehetetlen helyett semmi sem lehetséges felirat került a termékre.

képek forrása:

1. <http://computerworld.hu/computerworld/az-iparjogvedelmi-oltalom-versenyelony.html>
2. <http://nokamu.postr.hu/cimke/Adidas>

Ehhez hasonló képek garmadával elérhetőek, a gyerekeknek házi feladatként kapják ilyen képek keresését. Jelekhez kapcsolódó feladatuk: milyen nyelvi és nem nyelvi jeleket tartalmaznak az emblémák?

3. Kilencedik vagy tízedik évfolyam

3.1. Szövegértés, szövegalkotás, könyvtárhasználat

A kerettanterv elemeit tartalmazó táblázatban jelöltem a Szövegértés, szövegalkotás, könyvtárhasználat témakörében azon kapcsolódó ismereteket, nevelési-fejlesztési célokat, kulcsfogalmakat, amelyek lehetőséget kínálnak az internetes és nyomtatott szövegek felhasználása során érinthető etikai és jogi kérdések kapcsán.

Tematikaegység/ Fejlesztési cél	Szövegértés, szövegalkotás	Órakeret 13 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kritikai gondolkodás és a felelősségérzet fejlesztése elektronikus, internetes szövegtípusok hitelességének, megbízhatóságának vizsgálata, az internetes szövegek adta nyilvánosság etikai, jogi kérdéseinek értelmezése során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az esszéírás technikájának megismerése és alkalmazása különböző témájú és típusú esszé írásakor. A kritikai gondolkodás és a felelősségérzet fejlesztése elektronikus, internetes szövegtípusok hitelességének, megbízhatóságának vizsgálata, az internetes szövegek adta nyilvánosság etikai, jogi kérdéseinek értelmezése során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódáspontok
<p>Az anyaggyűjtés módjai írott és nem írott források felhasználásával, az idézés szabályai. Önálló, több forrástípusra is kitérő könyvtári anyaggyűjtés (katalógus- és adatbázis-használat, forráskiválasztás, visszakeresést biztosító jegyzetelés) és az információknak a feladatnak megfelelő alkotó és etikus felhasználása. Pontos forrásmegjelölés.</p> <p>Az esszé típusai, jellemzői, az esszéírás folyamata. A tanulmány, az értekezés jellemzői, kidolgozásának állomásai.</p> <p>Néhány, gyakoribb internetes szöveg szerkezetének, megjelenésének, közlési szándékának megfigyelése, a tapasztalatok felhasználása a szövegbefogadásakor, az internetes szövegek nyilvánosságának kérdése, etikája. Internetes szövegalkotási gyakorlatok (pl. szöveges adatbázis, forrásjegyzék összeállítása, fórum, blogbejegyzés írása).</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> különböző típusú források feldolgozása; esszéírás.</p> <p><i>Valamennyi tantárgy:</i> vázlatírás, jegyzetelés.</p> <p><i>Informatika:</i> információkezelés, forrásfelhasználás, hivatkozás, szöveges adatbázis, az internethasználat jogi, etikai kérdései.</p>

3.2. Óravázlat részletek a szövegértés, szövegalkotás, könyvtárhasználat tananyagához

3.2.1. Források használata – könyvtári óra (szakértői mozaik módszerrel)

Az első könyvtárhasználat órához kapcsolódó ismeret: az anyaggyűjtés, majd szövegalkotás.

Szükséges szemléltető eszközök, helyszínek:

- minden nyelvtankönyv tartalmaz könyvtári ismeretek részt például:
- az iskolai könyvtár kézi könyvtári része
- informatika terem, vagy könyvtár - számítógép

Háromfős csoportokra bontjuk az osztályt, és az úgy nevezett szakértői mozaik technikát alkalmazzuk.

Szakértői mozaik leírása

Csoportmunkában dolgoznak a gyerekek

1. háromfős csoportok kialakítása
2. csoporttagokat elnevezzük 1. 2. és 3. csoporttagnak.
3. szakértői területek megnevezése, azaz minden csoportban az ugyanolyan számmal jelölt diáknak ugyanaz a szakterülete

Szakértők jelen esetben:

1. csoporttag: keresés a könyvtárban, katalógusok, kézikönyvek (könyvtári rész)
  2. csoporttag: keresés a világhálón: elektronikus könyvtárak, dokumentumok (informatika)
  3. csoporttag: forráshasználat etikai normái (tankönyv)
4. Ugyanazon területekkel foglalkozó szakértők külön vonulnak. Ez a szakértői konferencia, feldolgozzák közösen a témát. (A mi iskolánkban a könyvtáros és az informatikus kolléga partner ennek az órának a létrehozásában, így a könyvtár és az informatika terem a „konferenciák” helyszíne.)
5. Majd visszamegy mindenki a saját csoportjába, és átadja társainak a tudását.

A következő óra egy frontális résszel indul, ahol optimális esetben már mindenki hozzá tud szólni.

A következő táblakép kialakítását javaslom:

<p>keresés a könyvtárban – katalógus:</p> <ul style="list-style-type: none">
• betűrendes
• tárgyszó katalógus
• szakkatalógus <p>kézikönyvek:</p> <ul style="list-style-type: none">
• enciklopédia
• lexikon
• szótár
• tanulmánykötet <p>világháló (internet):</p> <ul style="list-style-type: none">
• elektronikus könyvtárak
• dokumentumok <p>módszer: „cédulázás”</p> <p>Forrás jelölése: <u>nyomtatott:</u> szerző (szerkesztő) – kötet cím – kiadó – kiadás éve – oldalszám szerző: cikk címe - folyóirat neve – évfolyam/sorszám – oldalszám <u>internetes forrás:</u> web- oldal/link – letöltés ideje</p>
--

3.2.2. Mit szabad, mit nem szabad?Járjunk utána!

- Szabad-e teljes tankönyvet másolni az iskolai könyvtárban?
- Szabad-e könyvrészletet másolni?
- Szabad-e zenét letölteni, ajándékba adni a testvérednek születésnapjára?
- Szabad-e a házi dolgozatban más szerzők munkáját felhasználni?

Válaszok: http://www.sztnh.gov.hu/hivatalrol/IP_oktatas/tajekoztato_pedagogusoknak.pdf 4.oldal

3.2.3. Házi feladat: iskolai névadójának életrajza források jelölésével

Csoportonkénti házi feladat, hogy az iskola névadójának életrajzát írják meg három különböző forrás felhasználásával, pontos jelöléssel. Határidő 10 nap, melynek során az iskolai könyvtárt ismét felkeresik.

Ha 9. évfolyamra járnak a tanulók, akkor külön haszon, hogy megismerik az iskola névadóját, és a kiscsoportos munka a közösség építésre is jótékonyan hat.

4. Kilencedik évfolyam

4.1. Helyesírásunk alapelvei

Az alábbi táblázatban jelöltem a kerettanterv feldolgozó Szövegértés, szövegalkotás, könyvtárhasználat témakörében a kapcsolódó ismereteket, a nevelési-fejlesztési célokat, kulcsfogalmakat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási ismeretek	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi normaérzék, a normakövető írás fejlesztése. A helyesírás rendszerszerűségének megismertetése. A hibajavítási képesség és az önkorrekciónak fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A helyesírás alapelvei , megismert főbb szabályszerűségei. A szöveg központosításának szabályai, használata, az írásjelek funkciója. Szövegelemzési gyakorlatok a központosítás szerepének tanulmányozására. Helyesírási gyakorlatok az egybe- és különírás, a gyakoribb tulajdonnevek írására stb.		<i>Minden tantárgy:</i> helyesírás. <i>Informatika:</i> helyesírás-ellenőrző programok ismerete, használata.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Helyesírási alapelv, nyelvi norma.	

4.2. Óravázlat részletek a helyesírásunk alapelvei tananyaghoz

A helyesírásunk alapelvei tanításakor a tulajdonnevek helyesírásakor kerülnek elő az intézmény-és márkanevek. A helyesírás mellett játékos feladatban kitérhetünk az intézménynevek és márkanevek kapcsán a nyelvi leleményre, a védett szlogenekre, jogi tudnivalókra.

A szlogenek nyelvi leleményéről könyvajánló:

Leleményes reklámszövegek - Hárompercesek a nyelvről /Kálmán László-Nádasdy Ádám/
<http://budling.nytud.hu/~kalman/arch/hajnali.pdf>

4.2.1. Intézménynevek helyesírása – „Az én cégérem” verseny ötletei alapján

A feladathoz „Az én cégérem” verseny ötleteiből válogathatunk.

forrás:<http://hvg.hu/itthon/20051213cegnevek>

**Párosítás: Az egymásmelletti oszlopok összekeveredtek. Párosítsd a cégnevet és a tevékenységet!
Melyik cég mivel foglalkozik?**

Cég neve:	Mivel foglalkozik a cég?
Dologidő Kft	vívóklub
Kulcsemler	baromfipolt
Láda fia	magánnyomozó iroda
MERSZ	utazási ügynökség
Tájképesz Kft.	tájépítés és földmérés
Tekergő	kulcsmásoló
Csirke-Fogó	munkaerő közvetítő
Ama-tőr	ajándékolt
Árgus-Szem	Magyar Extrém sport és Rekreációs Szövetség

Találd ki, hogy melyik cég, mivel foglalkozik?

Aranybánya	
TopRongy	
KopaszTom	
RakpArt	

Megoldás:

Aranybánya	ékszerbolt
Dologidő Kft	munkaerő közvetítő
Kulcsemler	kulcsmásoló
Ládafia	ajándékolt
MERSZ	Magyar Extrém sport és Rekreációs Szövetség
Tájképesz Kft.	tájépítés és földmérés
Tekergő	utazási ügynökség
Csirke-Fogó	baromfibolt
Árgus-Szem	magánnyomozó iroda
Ama-tór	vívóklub
TopRongy	hasznátruha üzlet
KopaszTom	hajvágó szalon
RakpArt	galéria

4.2.2. A ritkább szóalkotási módok – Logó-kvíz felhasználásával

Magyar logó kvíz: telefonos alkalmazás is letölthető.

<http://appshopper.com/games/magyar-logo-kviz>

Szellemi termék védelme témakör:Milyen logókat ismersz fel? Miért fontos a logók jogi védelme?

Helyesírás témakör:Logók felismerése, helyesírás: ritkább szóalkotású módú szavak helyesírása:

Pl: soproni vagy Soproni, Boci-csoki vagy Boci csoki, MOL vagy Mol, Tibi vagy tibi ?

5. Tizenegyedik évfolyam

5.1. A szöveg

Az alábbi táblázatban jelöltem a kerettanterv *A szöveg* témaköréből a kapcsolódó ismereteket, a nevelési-fejlesztési célokat, kulcsfogalmakat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szöveg	Órakeret 22 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A valamilyen szempontból egymással összefüggő szövegek közötti értelemhálózat felismertetése. A szövegelemző képességek fejlesztése: a szövegfeldolgozás módjainak gyakorlása a feladatnak megfelelő leghatékonyabb olvasástípus alkalmazásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szövegköziség, az internetes szövegek jellemzői. Az írott és internetes szövegek összehasonlítása, az eltérő és azonos jegyek megfigyelése, megnevezése. Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása. Szövegek összefüggése, értelemhálózata; intertextualitás. A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a forrásszövegek típusai.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> az idegen nyelvi szöveg/ek kultúrafüggő felépítése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan; Fizika; Kémia; Földrajz:</i> a természettudományos ismeretterjesztő, illetve szakszövegek témahálózata, szókinccse, felépítése.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	<p>Intertextualitás. Nyelvhasználati szintek szerinti szövegtípus (mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi).</p>	

5.1.1. Teljes óravázlat külön csatolmányban: szabadalom, szellemi termék, plágium, intertextualitás

5.2. Stilisztikai alapismeretek

Az alábbi táblázatban jelöltem a kerettanterv *A szöveg* témaköréből a kapcsolódó ismereteket, a nevelési-fejlesztési célokat, kulcsfogalmakat.

Tematikaegység/ Fejlesztési cél	Stilisztikai alapismeretek	Órakeret 10 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismert jelentéstani, stilisztikai, a szövegtani jelenségek felismerése és alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet nyelvi jelenségeinek megítélésében, szövegalkotásban. A közlési szándéknak és beszédhelyzetnek megfelelő stílusréteg, stílusárnyalat és stílus eszköz használata. A fogalmi, a kreatív gondolkodás, a szövegértelmező képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A szövegek stílusának, jelentésének a befogadóra tett hatásának (stílushatás) megtapasztalása, vizsgálata; stílusgyakorlatok , szövegtranszformációk. A stíluselemek, stílus eszközök szerepének értelmezése művészi és mindennapi szövegekben (jelentésfeltáró, hatáselemző gyakorlatok).		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári</i> <i>Mozgókép kultúra és médiaismeret:</i> nyilvános megnyilatkozások, különféle műsортípusok, illetve internetes felületek jellemző stílusregiszterei. <i>Informatika, könyvtár:</i> kézikönyvek, egynyelvű szótárak használata.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etimologica, expresszivitás, eufemizmus, evokáció , archaizálás, egyéni szóalkotás, poétizáció.	

5.2.1. Házi dolgozat írása- <http://plagium.com> használata

A dolgozat bármilyen témában megíratható, akár a régebbi érettségi feladatok közül is válogathatunk. A lényeg az önellenőrzés, melyben elvégzik a dolgozat plágium-szűrését is. Ezen a oldalon vcégig kell futtatni a megírt dolgozatot önellenőrzésként.

Felkeresendő oldal: <http://plagium.com/>

6. Tizedik és tizenegyedik osztály

6.1. Jelentés

Az alábbi táblázatban jelöltem a kerettanterv *Jelentés* témaköréből a témához kapcsolódó ismereteket, a nevelési-fejlesztési célokat, kulcsfogalmakat. Ez a tematikai egység szorosan kapcsolódik a kilencedik osztályban tanult kommunikáció témakörhöz. A kilencedik osztállynál bemutatott óravázlat-részletek itt is felhasználhatók.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jelentés	Órakeret 8 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hangalak és jelentés viszonyának felismerése, értelmezése különböző beszédhelyzetekben. A mondat és szövegjelentést meghatározó tényezők felismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A szavak jelentésének szerkezete, jelentéselemek.		<p><i>Idegen nyelvek:</i> motivált, motiválatlan szavak, szórend.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Etika;</i> <i>Filozófia:</i> kifejezések köznyelvi és tantárgyi jelentése.</p>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály. Denotatív, konnotatív jelentés. Metaforikus jelentés.	